

SPIS TREŚCI

Objaśnienia skrótów.....	9
I. WSTĘP.....	11
1. Anatomia i funkcje zatoki szczękowej.....	18
1.1. Zapalenie zatoki szczękowej.....	21
1.2. Patofizjologia zapaleń zatoki szczękowej.....	22
1.3. Czynniki patogenne wpływające na częstość występowania zapaleń zatoki szczękowej.....	23
1.4. Zębopochodne zapalenie zatoki szczękowej.....	24
1.5. Badania schorzeń górnych dróg układu oddechowego na materiale szkieletowym.....	25
1.6. Badania zapalenia tkanki kostnej zatok przynosowych w modelu doświadczalnym u zwierząt.....	26
1.7. Zmiany kostne spowodowane przebiegiem procesu zakażenia w obrębie zatok przynosowych.....	27
2. Anatomia i funkcja wyrostka sutkowatego w układzie powietrznym ucha środkowego.....	29
2.1. Etiopatogeneza chorób ucha środkowego i wyrostka sutkowatego..	32
2.2. Epidemiologia chorób ucha środkowego.....	35
2.3. Badania patomechanizmu zakażeń ucha środkowego oraz zaburzeń pneumatyzacji wyrostka sutkowatego na zwierzętach.....	37
2.4. Choroby ucha środkowego w badaniach paleopatologicznych.....	38
3. Struktura zdrowej kości i zapalenie tkanki kostnej.....	40
II. CELE PRACY.....	44
III. MATERIAŁ BADAWCZY.....	46
1. Seria szkieletowa I – neolit.....	48
2. Seria szkieletowa II – okres wpływów rzymskich (kultura wielbarska)...	50
3. Seria szkieletowa III – okres wczesnego średniowiecza.....	52
4. Seria szkieletowa IV – okres wczesnego i środkowego średniowiecza ...	54
5. Seria szkieletowa V – czasy historyczne z przełomu wieków XVII/XVIII i XVIII/XIX.....	56
6. Seria szkieletowa VI – czasy historyczne, XVI–XIX w.	58
IV. METODY BADAŃ.....	61
1. Kryteria oceny wieku i płci osobnika w chwili śmierci.....	61
1.1. Diagnostyka i ocena zmian chorobowych w zębach.....	61
1.2. Ocena i klasyfikacja zmian kostnych na ścianach zatoki szczękowej.....	62
2. Metody badania zatok szczękowych.....	69
3. Zapis przeprowadzonych obserwacji zmian kostnych w zatokach szczękowych.....	71
4. Metody badania wyrostków sutkowatych kości skroniowej.....	84

4.1. Badania radiologiczne wyrostków sutkowatych kości skroniowej. . .	84
4.2. Badania tomograficzne wyrostków sutkowatych	85
4.3. Badania histologiczne wyrostków sutkowatych kości skroniowej . . .	86
4.4. Opis metody histologicznej.	87
5. Klasyfikacja typów zmian pneumatyzacji wyrostka sutkowatego kości skroniowej.	94
6. Metody statystyczne	97
V. WYNIKI.	101
1. Ocena częstości zmian kostnych w zatokach szczękowych (wskaźnika ZZSZ) we wszystkich seriach szkieletowych	101
1.1. Ocena częstości zmian kostnych w zatokach szczękowych w zależności od wieku	109
1.2. Ocena częstości zmian kostnych w zatokach szczękowych w zależności od płci	116
2. Topografia zmian kostnych na zachowanych ścianach zatok szczękowych we wszystkich seriach szkieletowych.	121
2.1. Topografia zmian kostnych na ścianach zatok szczękowych w zależności od wieku	124
2.2. Topografia zmian kostnych na ścianach zatok szczękowych w zależności od płci	127
3. Częstość morfologicznych typów zmian kostnych w zatokach szczękowych wszystkich serii szkieletowych	130
3.1. Topografia i częstość morfologicznych zmian kostnych na ścianach zatok szczękowych w zależności od wieku.	131
3.2. Topografia i częstość morfologicznych typów zmian kostnych na ścianach zatok szczękowych w zależności od płci.	135
4. Ocena częstości wskaźnika stopnia intensywności typów morfologicznych zmian kostnych w zatokach szczękowych we wszystkich seriach szkieletowych	137
5. Wskaźnik remodelingu zatoki szczękowej – rzeczywista ocena natężenia i długości przebytych chorób w zatokach szczękowych we wszystkich seriach badawczych.	147
6. Ocena różnicowania częstości stopnia pneumatyzacji wyrostków sutkowatych kości skroniowych (wskaźnika ZUŚ i ZWS) we wszystkich seriach szkieletowych	155
6.1. Ocena częstości zaburzeń pneumatyzacji wyrostków sutkowatych (wskaźnika ZUŚ i ZWS) w zależności od wieku	160
6.2. Różnicowanie częstości zaburzeń pneumatyzacji w wyrostkach sutkowatych w zależności od płci.	165
6.3. Ocena częstości różnicowania typu pneumatyzacji w wyrostkach sutkowatych wszystkich serii szkieletowych	167
6.4. Ocena częstości różnicowania typu pneumatyzacji wyrostków sutkowatych w zależności od wieku	170
6.5. Ocena częstości różnicowania typu pneumatyzacji wyrostków sutkowatych w zależności od płci	174

7. Ocena zależności pomiędzy częstością zmian zapalnych w zatokach szczękowych a chorobami ucha środkowego w badanych populacjach pre- i historycznych.	176
VI. DYSKUSJA.	183
1. Częstość schorzeń zatok szczękowych w patocenozach badanych populacji szkieletowych w zależności od działania czynników środowiskowych i stratyfikacji społecznej.	184
2. Udział czynnika patogennego o etiologii pochodzenia zębowego we frekwencji zmian kostnych w zatokach szczękowych badanych serii szkieletowych.	189
3. Interpretacja różnic w częstości zapadania na schorzenia zatok szczękowych u kobiet i mężczyzn w zależności od działania czynników środowiskowych oraz stratyfikacji społecznej.	192
4. Schorzenia zatok szczękowych a wiek rozwojowy jako obraz efektywności systemu adaptacyjnego na czynniki środowiskowe oraz stratyfikację społeczną w badanych populacjach pre- i historycznych ...	195
5. Wpływ zastosowanych metod badawczych na rozpoznanie częstości i intensywności schorzeń górnego odcinka układu oddechowego w populacjach pre- i historycznych.	198
6. Choroby uszu w patocenozach badanych populacji szkieletowych w aspekcie chronologii ich pochodzenia, działania czynników środowiskowych i stratyfikacji społecznej.	208
7. Zapadalność na choroby ucha środkowego a efektywność systemu adaptacyjnego osobników w zależności od wieku ontogenetycznego w aspekcie chronologii pochodzenia serii szkieletowej, działania czynników środowiskowych i stratyfikacji społecznej.	211
8. Zachorowalność na schorzenia ucha środkowego u kobiet i mężczyzn w świetle chronologii pochodzenia serii szkieletowej, działania czynników środowiskowych i stratyfikacji społecznej.	214
9. Udział i współzależność występowania schorzeń zatok szczękowych w chorobach uszu w dawnych populacjach ludzkich.	216
VII. WNIOSKI.	220
VIII. STRESZCZENIE.	224
IX. SUMMARY.	230
X. PIŚMIENNICTWO.	235
XI. ANEKS.	257